

išče vere, pač pa resne in poštene kritike — kljub tej uvodni pripombi bi dejal, da mora vzbujati — občudovanje! Avtorja sta, kar — zdi se mi — nima niti tujina, zbrala vse vrednote sodobnega kulturnega življenja, ki bi mogle slovenskemu človeku koristiti s posebnim ozirom na današnje socialno razgibanost dobo!

Vzemimo samo primer iz 5. razreda »Industrija« (str. 99):

Doslej smo obravnavali:

V načrtu najdemo:

Razne vrste industrije, industrijska središča v naši državi, bližnje rudnike in železnice.

Industrija kmetijskih izdelkov: mlini, tovarne za sladkor, pivovarne, žganje, konzerviranje mesa in sadja, Lesna industrija: žage, pohištvo, strugarne, vžigalice, celuloza, papirnice. Cementna industrija. Tkaninska industrija. Kovinska industrija: železo, vagoni, orožje, poljedelski stroji. Kje so tovarne in kdo je gospodar. Delniške družbe. Domači in tuji delničarji. Kakšne industrije nam je še treba?

Pedagoški tisk

(K ustanovitvi najnovejše zadruga slovenskega učiteljstva.)

Slovenski književni trg je zelo bogat. Z njim se lahko postavimo Slovenci ob stran velikih kulturnih narodov. Kljub temu pa moramo priznati, da pečamo v pedagoškem tisku. S Popotnikom in Slovenskim učiteljem, katerima se je letos pridružil Roditeljski list, smo izrpalni seznam pedagoških revij. Preostajajo nam še publikacije Slovenske šolske matice in razni prigodni prispevki po vodilnih slovenskih revijah. Učiteljski tovariš kot stanovsko glasilo daje sicer prostora tudi pedagoškemu vprašanju; vendar prvenstveno samo takim, ki zadevajo stanovsko organizacijsko področje.

Posledica pomanjkanja prostora za objavlanje pedagoških člankov je usodna, ker se prerivajo v ospredje le »kapacitete«, do čim nedostaja prostora za izražanje najmlajših, ki še nimajo znanstvenega slovesa; radi pa bi v svojem boju in iskanju življenjskih poti izpovedali svoja dognanja. Tako pisanje bi ne bilo brez koristi: mlademu človeku bi odpiralo pot k znanstvenemu udejstvovanju in mu dalo možnost uveljavljanja; s tem bi ga izpostavljalo javni kritiki, ki bi ga navedla k doslednosti pri študiju. Na drugi strani bi lahko mentorji zvedeli, koliko veljajo v življenju njihova načela. Zelo zanimive bi bile take izpovedi, kajti mladina je v svojih izjavah odkritosrčna in dosledna. Težnja po razširitvi pedagoškega tiska se je pokazala tudi na letošnji banovinski skupščini, ko je mladina znova poklicala k življenju Prosveto, prilogo Učit. tovariša.

Ob hlastanju po tujih pedagoških revirjih ostajajo naši pedagoški problemi, ki jim dajejo slovenske razmere svojstveno vsebino, neuvaževani in nerešeni.

Postavljamo si vprašanje, kakšna mora biti sodobna pedagoška knjiga. Kako gledajo

že samo eden izmed več sto primerov nas opozarja na probleme, ki jih doslej v šoli nisimo videli, pa so življenjske važnosti. Problemi — to so oporišča, ki nam pomagajo pouk preurediti v življenjsko smer. Tu nam bo Dolgan-Vrančev načrt lahko — kljub navidezni »natrpanosti« — važen svetovalec, ki ga ne bo mogel pogrešati noben razrednik. Težje bo na nižje organiziranih šolah, kjer bo izbor posebno opazen, ker marsikdo sam ne bo na jasnem, kaj je bolj in kaj manj važno.

Že ob čitanju sem občutil, koliko pravih priročnikov nam je še treba, če res hočemo biti — sodobni. Tudi v tem pogledu bo knjiga pravo pravcato »odkritje«, kajti sedaj ne bo več izgovorov za pisce šolskih knjig in priročnikov. Sedaj vsaj vemo, kam naj plovemo, da bomo šolo vsaj malo približali potrebam kmetijskih in delavskih slojev, katerim je ljudska šola edino žarišče izobrazbe.

Zato knjigo kot svojevrsten pojav na pedagoškem književnem trgu pozdravljamo z željo, da bi z njo krenili v šolski preusmeritvi izdaten korak naprej!

— e —

na pedagoška vprašanja sodobniki in kako pedagoški starega kova.

Za starejše je značilno, da so ustvarili iz pedagoške avtonomno znanost, ki se včasih okoristi — če se pedagogu zdi umestno — pomožnih znanosti, kakor imenujejo pristaši te pedagoške vse človeško dejanje in nehanje izven ped. območja.

Sodobna pedagoška se ne mara izločiti iz celotnega življenja, nasprotno, ona celo išče vezi in skuša ustvariti šolo na osnovah celostnega družabnega razvoja. Dočim je za prve šola pedagoško znanstven problem, je za sodobnega pedagoga šola pedagoško socialni problem. Prva šola lahko zraste na statičnih filozofskih spekulacijah, druga pa samo na dinamičnih stvarnih potrebah.

Sodobna pedagoška beseda mora torej rasti iz slovenskih razmer in potreb, v katerih raste in se razvija naša mladina.

S tem geslom se je ustanovila v Mariboru zadruga »Pedagoški tisk«. Ko se bo lotila naših vzgojnih vprašanj v luči navedenega gesla, takrat bo pravilno razumelo učiteljstvo svojo zgodovinsko kulturno nalogo, ki jo narekujejo sodobne slovenske razmere.

Učiteljstvu bodo publikacije dobrodošle. Vrline publikacij bodo v naslednjih dejstvih:

Obravnavale bodo domače ped. probleme, ki izhajajo iz svojstvenih slov. prilik; pisatelji knjig bodo učitelji, t. j. delavci s terena, torej praktiki, ki bodo sodoživljali problematiko, kar bo povečalo zanimivost in dalo publikacijam pravi življenjski pečat.

Izdajo takih publikacij bo slov. učiteljstvo z veseljem pozdravilo, ker bo s tem zamašena vrzel, ki so jo naši sosedje že rešili. Dobili bomo sodobno progresivno pedagoško literaturo.

V. M.

† Srečko Sekirnik

Mala vasica Sv. Florijana pod Bočem se je spravljala k zimskemu počitku. Hladno in vlažno je po mnogih jarkih, ceste blatne in lužaste, na bregove pa se je globoko poveznila siva jesenska megla, z razcefedranimi jeziki sega v dolinice in se vsesava v ostanke trave in ločja.

Kočarji po pobočjih so prenehali z delom, posedajo po svojih bajtah okoli peči, le malo svetlobe dajejo zakajena okna, po zverženih

brunih polzijo vlažne srage, starci pokašljejejo, besede so redke in puste, pusta je hrana, ker ni še čas kolin. Iz tega dolgočasnja pa se izlušči vsak dan mladina in hiti vsa srečna preko luž in blata proti šoli. Res srečna, v šoli je smeh, veselje, petje, zdrav zrak in prijetna toplina. Pa tudi delo, a vedro delo, saj je sedaj čas, ko so duševne sile v mladih telesih sprejemljive za nove vtise in sposobne za utrjevanje pridobljenega.

Ob prvi obletnici...

Na letošnji Miklavžev dan je bilo eno leto, odkar se je zakril grob za velikim slovenskim skladateljem Emilom Adamičem.

Emil Adamič.

Nemirni in vedno snujoči duh je našel svoj počitek, njegova mogočna pesem je ostala neizpeta... in narod se je zavedel težke izgube. Klanjal se je pred njim, ki je bil še v smrti veličasten.

Ob prvi obletnici je spomin nanj še vedno svež in topel, tako topel, kakor je bil pokojnik v svojih pesmih, v katerih je

uteleščena narodova duša. Ravno to bo ohranilo vezi med njim in nami trajne. Adamič bo ostal za vse čase legendarni nesmrtni narodni guslar.

Ob prvi obletnici njegove smrti moramo opisati njegove zasluge za Učiteljski pevski zbor, kateremu je bil odkritosrčen prijatelj in vodnik. Posredno z njim je hotel pomagati našemu stanu v glasbenih potrebah. Prijatelj je bil kot tovariš, in vodnik kot njegov predsednik! Njegov neusahljivi vrec akordov je bogatil duše pevcev in pevk s skrivnostnimi melodijami, kakršne je mogel ustvariti le Adamič. Njegova roka nam je kazala vedno pravo smer. Zato je bila njegova smrt najtežji udarec, ki ga je moral prestopiti zbor v teku svojega obstoja in delovanja. Sredi najlepšega dela za zborovski napredek ga je strlo zdravega in z nasmehom na ustnicah.

Ker je bil pokojnik prvotno sam učitelj, je razumel potrebe našega stanu. Vse njegovo vzgojno prizadevanje na učiteljsku je stremilo za ciljem, dati narodu res dobre pevce in pevske organizatorje. S tem je pripravljaval Učiteljskemu pevskemu zboru dober naraščaj in danes lahko trdimo, da so sedanji člani zbora z malo izjemo bili skoraj vsi njegovi učenci, s katerimi je že on sam napravil več pevskih turnej po naši državi. Na teh poteh jim je kazal narod, njegovo življenje in njegovo pesem. Za nje mu ni bila pretežka nobena žrtev. O pač, trpel je, ko so ga odtrgali od njih in ga poslali delat drugam! Teda so njegove gusle zvenele otožno...

Emil Adamič je bil kritik svojevrstnega kova. S svojo kritiko ni nikdar razdiral in jemal veselja do nadaljnega dela, z njo je dvigal zavest v lastno moč in krepil zaupanje za bodočnost. S svojimi kritikami je pokazal našemu zboru pot do uspeha, z njo mu vtil

V to puščobo hribovskih koč in veselo razigrano delo učilnic pa je nenadoma udarilo, kakor treščil grom sredi gluhe noči! Mladi, delavni učitelj in nesebični prijatelj vaščanov je po kratki boleznii podlegel. Niso mogli verjeti šolski otroci, ne sosedje in vaščani. Saj je bil še mlad, še krepak in nedavno zdrav.

Izhajal je iz prave učiteljske rodbine: oče učitelj, mati tudi, dve sestri učiteljici, edini brat učitelj, svakinja učiteljica, vsi trije vsaki šolski upravitelji. V taki okolici je v njem dozorel tip pravega narodnega vzgojitelja z vsemi ideali in voljo, da dela in premaguje zapreke, onih vzgojiteljev, ki so toliko delali za narod in dosegali tihe uspehe, želi javne pohvale, pa tudi grenka razočaranja.

Služboval je najprej v Rogatcu, ko pa je v zvesti soprogi Mariici našel krepko oporo in tovarišico, je odšel k Sv. Florijanu med preprosti narod, med sadonosnike in gorice.

Z vneto je proučeval socialne in gospodarske prilike svojega kraja in postal kmalu

dobro svetovalec in prijatelj vsem, ki iz prirojene trme ne odklanjajo učiteljevega nasveta.

Narod ga je vzljudil, če velja tudi tukaj pravilo, da je treba za ljubezen in spoštovanje tisoče in tisoče dobrih del in trdnih dokazov, za sovraštvo in zaničevanje pa zadostuje ena sama podla, zahrbtna — laž.

Osobito mnogo je storil za napredek sadjarstva, ki je bilo ob njegovem prihodu še v marsičem primitivno. Posadil in pocepil je na tisoče dreves, ki bodo občanom še v lep dohodek, ko bo spomin za Sekirnikom že bledele.

Za svoje delo in trud ni dočakal nikakega zadoščanja, omahnil je premlad. Pač, ob pogrebu! Vsaj njegovim dragim je bilo v uteho, ko so videli, s kako ljubeznijo se ga je oklepala mladina, kako so njegovo prerano smrt objokovali vaščani. Celo iz daljnega Čadrana so prihiteli na pogreb zvesti tovariši, trije zbori so mu zapeli v slovo, gasilci so korakali na čelu spreveda, Sokoli stopali ob krsti, spremljala ga je množica ljudi. Ob smrti je narod priznal učiteljevo delo. —šk.

† Janezu Pirnatu v slovo

List za listom pada z dreves in že čutimo bližajočo se zimo. Vsem nam je tesno pri srcu. Človek je sicer vedno v boju z naravo, a nobena človeška sila ne bo mogla nikdar spremeniti večno veljavnega zakona: kar se rodi, smrti zori. In tako se je moral tudi pokojni Janez ukloniti zakonom narave, dasiravno je dolgo dobo kljuboval zavratni boleznii, ki je spodjedala in uničevala življenjske sokove v njegovi močni in odporni konstituciji.

Vse njegovo zasebno in javno delo je potekalo po predpisih in postavah. Dne 30. novembra t. l. je bil pok. Janez uradno razrešen službenih dolžnosti kot aktiven učitelj; istega dne ga je smrt razrešila telesnih muk in zemeljskega trpljenja ter mu dodelila prostor tam, kjer ni sovraštva, nevoščljivosti, obrekovanj. Isti dan je odšel po plačilo, ki ga svet ne more dati. Tam listje ne odpada, ni zime. Onkraj grobov vlada večno prijateljstvo, odkritosrčnost in večno plačilo za vsa dobra dela na zemlji. Spomin na dobra dela ostane vedno med nami, telo pa se povrne tja, odkoder je bilo vzeto.

Pirnat Janez je bil rojen na Velikih Poljanah pri Ribnici. Učiteljšče je dovršil leta 1900. Služboval je polnih 37 let, in to v

Dobrem polju, na Krki, v Mokronogu, Žužemberku, Novem mestu in Kostanjevici. Povsod so ga imeli radi ter ga bodo ohranili njegovi učenci kakor tudi starši in stanovski tovariši v najlepšem spominu. Kdo pa je znal z ljudmi tako prijazno kramljati kot Janez? Saj je bil sam sin trdnega kmeta, zaradi česar je dobro poznal tegobe kmetijskega življenja.

Povsod je vzorno uredil šolski vrt v okras okolici, mladini in staršem v park.

Že kot mlad učitelj se je seznanil z zadrugarstvom in se tudi praktično v njem udeleževal. V družbi je bil pokojnik vedno zabaven ter mu ni nikoli zmanjkalo pristne dolenske šegavosti. Zagovarjal je samo resnico in pravico na vse strani, akoravno je bila včasih zamera tu in tam. Kdor je enkrat spoznal Janeza Pirnata, se je težko ločil iz njegove okolice.

Na grobu sta se od pokojnega poslovlila nadzornik g. Petje iz Krškega in učiteljica gđc. Švajgerjeva iz Novega mesta.

Pokojnik zapušča žalujočo soprogo. Bodi mu lahka domača zemlja, za katero je živel in delal!

Janeza Pirnata bomo ohranili v najlepšem spominu.

J. Ambrožič.

Pravilnik

o dovoljevanju odsotstva in odobravanju bolovanja učiteljem ljudskih, meščanskih, srednjih in srednjih strokovnih šol in ostalim uslužbencem iz področja oddelka za srednje šole, oddelka za ljudske šole in oddelka za pouk pri ministrstvu za prosveto.*

Člen 1.

Učitelji ljudskih, meščanskih, srednjih in srednjih strokovnih šol in ostali uslužbenci iz področja oddelka za srednje šole, oddelka za ljudske šole in oddelka za pouk pri ministrstvu za prosveto morajo po odstavku (1) § 82. zakona o uradnikih tudi v času boleznii biti v svojem službenem kraju.

Izjema od tega je dopustna samo, če leži uslužbenec v državni, banovinski ali mestni bolnici ali bolnici s pravico javnosti (sanatorij, klinika) ali če se mu to po predpisih tega pravilnika izrečno odobri.

Člen 2.

Vsak izostanek od dolžnosti zaradi boleznii se mora po § 83. zakona o uradnikih opravičiti v 24 urah. Izostanek do 3 dni se

* »Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 18. septembra 1937, št. 212/LX/446.

po preudarku starešine lahko opraviči brez zdravniškega potrdila; izostanek od 4 do 15 dni se opravičuje po preudarku starešine z zdravniškim ali z zdravniško-komisijskim potrdilom; izostanek čez 15 dni se opravičuje samo z zdravniško-komisijskim potrdilom.

Prošnja za bolovanje se vzame v delo samo, če je postopal uslužbenec po določbah prednjega člena, t. j. če je uslužbenec v svojem službenem kraju ali v državni, banovinski ali mestni bolnici ali bolnici s pravico javnosti, sanatoriju ali na kliniki ali na prej odobrenem bolovanju. Drugače je započeti disciplinski postopek zoper dotičnega uslužbenca zaradi bivanja zunaj službenega kraja brez odobritve.

Člen 3.

Zdravniki morajo v svojih potrdilih, zdravniške komisije pa v svojih zapisnikih razločiti čas trajanja akutne obolenosti, ki neizogibno terja zdravljenje in stalen zdrav-

poguma, ki je bil potreben za dosego slovesa elitne pevске družine.

Zaupanje v sposobnost zbora je bilo tolikšno, da mu je poklonil celo vrsto svojih skladb v rokopisu in prvo izvajanje. Napisal je zanj tudi mnogo novih. Zborov arhiv hrani sedaj njegova dela kot svetinjce, kot izlive srčne ljubezni do vsega lepega. V neizbrisnem spominu ostajajo pevčev navdušenja poslušalstva v beli Ljubljani, zlati Pragi, Brnu, bratski Sofiji in Burgasu, Beogradu, junaškem Skoplju in drugod, ko je z gromovitimi aplavzi dajalo njegovim skladbam odkritosrčno priznanje. Tudi pokojnik ni mogel v takih trenutkih ostati ravnodušen, vesel je bil nas...

Zveza med njim in zborom se je jačala po nekem notranjem nagonu, ki je temeljil na stanovskem tovarištvu. Začel je spremljati zbor na vseh pevskih poteh po domovini in v tujini. Njegovi nasveti so bili vedno zborov uspeh, njegovi prijatelji po širnem slovanskem svetu so postali tudi naši prijatelji. Emil Adamič slovanski romar, Emil Adamič graditelj slovanske vzajemnosti je postal naš amulet, ki nam je prinašal samo srečo.

Povsod so se nam odpirala vrata na stezaj, povsod so nas sprejemali pristrčno in mi... mi smo bili nanj ponosni! Tako je bilo na Češkem, tako je bilo v Bolgariji in tako je bilo vnaprej...

Medsebojno razumevanje se je poglobilo, delo strnilo v celoto. Učiteljski pevski zbor se je čutil dolžnega, da ga vidno odlikuje za delo v zboru in za delo na polju slovenske glasbe sploh. Učiteljstvo je enodušno sprejelo predlog banovinske skupščine v Ljubljani, da si zbor nadene njegovo ime in ga tako ovekovčji za večne čase. Skromen spo-

menik njegovemu velikemu duhu, a tem lepši in večji v svojih pesmih; skromen za nas, a za potomce pomemben.

Pod tem imenom je zbor začel nove naloge kulturnega in pedagoškega značaja. Zbor je odšel ravno po njegovem nasvetu v Južno Srbijo proslavljat ob 25 letnici njene osvoboditve kumanovske junake. Tudi sam se je že veselil krajev, o katerih je pred 25 leti pisal kot dopisnik tako zanimiva poročila za naše časopise. Tega trenutka ni dočakal... zato je zbor na tej poti proslavljat tudi njegov spomin.

In naprej... različni praktični pevski tečajji, koncerti, izpopolnjevanje arhiva... Pred njim so ležali osnutki različnih mladinskih albumov, in pole priročne pesmarice za različne šolske prireditve so se polnile z melodijami, ki bi razigrale vsako otroško srce... Skladatelj in pedagog obenem je bilo samo Emil Adamič! Poleg vsega tega še mnogi drugi zasutki in načrti... volja, sila, delo... Smrt je bila neusmiljena! Zbor je stal ob njegovem grobu strk kot velika družina, ki je ostala brez krušnega očeta...

Prva obletnica! Eno leto že leži ob Jenku in Hubadu! Eno leto smo že brez njega in vendar z njim! Vedno bomo brez njega in vendar vedno z njim! Emil Adamič bo ostal vsemu zboru svetla pojava, ki stalno opozarja na pot, katero mu je pokazal še v svojem življenju...

Prva obletnica! Učiteljski pevski zbor je zopet stal ob njegovem grobu poln toževih melodij...

Hribi še beli so...

Vir.